

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația:
Bd. Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, 4.
BUCUREȘTI

Redactori:
ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU,
I. SCURTU

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 10 lei
În străinătate . 12 »

Maestrul G. Dima și cîntăreții săi

— CU PRILEJUL CONCERTELOR DE LA 27 ȘI 28 OCTOMBRIE —

Fericiții, miile de fericiți cari s'au putut împărtăși, în frumoasele și dulcile zile ale lui August, de mana binecuvîntată a revărsării și înfrățirii cîntecelor românești supt bolta senină a Țării, în larga arie a mărețelor Arene romane, numai aceia vor înțelege pe deplin marea noastră bucurie că o nouă ceată aleasă de cîntăreți de peste hotare, ceata cea mai aleasă, căci este condusă de întiul maestru musical românesc al zilelor noastre, va veni să limpeziască iarăși simțirea unității sufletești a neamului și să o întărească și mai mult.

De la întoarcerea biruitoare a oștilor românești din războiul pentru neatîrnare și de la intrarea lor triumfală în Capitala României, cetățenii acesteia n'au avut o zi mai sfîntă, n'au simțit o emoție mai zguduitoare, n'au văzut cu ochii sufletului întruparea unor visuri de frate mai curate ca'n zilele intrării triumfale a Bănățenilor, Ardelenilor, Romînilor ungureni, Bucovenenilor și Macedonenilor în țară, cu vestea iubirii, cu vestea păcii, cu vestea cinstirii hotarelor politice ale vecinilor și numai cu graiul și cu idealurile aceleiași culturî naționale uniți, după legile firii, în acelaș gînd și în aceleași porniri omenești și românești fără de alte hotare decît acele naturale unde încep stăpînirile de grai și de cultură ale altor neamuri.

În veci lăudate, cu lacrimi fierbinți udate, cu lacrimile iubirii celei de două mii de ani sădite în inimile românești: astfel vom păstra cu toții pomenirea acelor zile de aur, cu voiniceștile înfățișări ale țaranilor, cu mîndrele fețe ale țarancelor, cu atitudinea solemnă a cărturarilor, cu porturile așa de felurite și așa de strălucitoare în frumusețea lor clasică și cu acele neuitate cîntece spuse în unul și nedespărțitul grai al nostru al tuturor...

Coborîrea cîntăreților brașoveni dintre munții vechii cetăți săsești, pe care atîtea amintiri istorice o leagă de Țara-Românească, sosirea

lor voioasă, în zborul trenului românesc, pe cursul zburdalnic al văii Prahovei, aici în șesul blind al Capitalii, între cei mai fericiți frați, cari se pot încălzi și lumina zi cu zila razele culturii românești, este de sigur încoronarea cea mai vrednică a serbărilor din August.

Cele două concerte care le va da «Reuniunea de cîntări» brașovenă Vineri și Simbătă seara, unul în sala *Teatrului Național*, celălalt la *Ateneul Român* — simbolică alegere și potrivire —, aceste două concerte, pe lângă valoarea lor muzicală pentru care pune cheazășie gloria maestrului George Dima, își au însemnătatea lor culturală deosebită, căci ele vor arăta cît de departe și cît de adînc a pătruns între Romîni conștiința luminată, conștiința sigură de sine a unității noastre sufletești, prin puterea, prin farmecul dumnezeisc al cîntecului național.

S'au împlinit acum cîteva luni, în Maiu, tocmai zece ani de zile de cînd d. George Dima, pe atunci conducătorul «Reuniunii de cîntări» din Sibiiu, a dat aici în București întiiul concert al ei și, pentru vremea mai nouă, întiiul concert al cîntăreților de peste hotare între frații îmbrățișați de hotarele politice românești.

A fost un eveniment cultural de cea mai mare însemnătate: de la Palat, de la M. S. Regina-Poetă, până la cel din urmă cetățean, cu toții au văzut atunci zorile unei alte vremi, mai bune, pentru cîntecul național, pentru cîntecele românești de pretutindenea care aveau să se înfrățiască pentru totdeauna peste zece ani.

Acum, după scurgerea atîtor ani, e bine și e drept că tot maestrul Dima, conducătorul de acum al «Reuniunii de cîntări» din Brașov, vine între noi: cel din urmă astăzi, precum fusese cel d'întîiu atunci, ca să încheie cu toată vrednicia opera de înfrățire prin cîntec pe care dînsul a inaugurat-o.

D. G. Dima se găsește și în preajma altui moment solemn al vieții sale: în curînd vor apare în volume minunatele sale compoziții romînești clasice, prin care va deschide muziceii noastre naționale porțile muziceii universale clasice. Acest moment este tot atît de solemn și pentru viața noastră culturală, pentru sporirea legăturilor noastre cu neamurile care stau în fruntea culturii universale, pentru înălțarea culturii noastre în ochii neamurilor vecine și pentru gloria cîntecului românesc față de oricine.

Cuvine-se deci cu adevărat, să urăm oaspeților brașoveni, cîntăreților marelui maestru și în deosebii acestui senin și neobosit evangelist al muziceii naționale clasice, din toată inima noastră:

Bine ați venit între noi, în Cetatea culturii românești celei mai limpezii, drept vrednici apostoli ai graiului, ai cîntecului, ai poeziei românești!

GIRICUȚA ȘI ȘTEFAN-VODĂ.

— După o baladă din Ardeal —

*La ospăț e veselie... Beați boierii voinicește,
Și pe fețele aprinse voea bună strălucește;
Dar cu fruntea grea de gânduri Ștefan-Vodă stă și cată,
Iar privirea-i fără de țintă, cruntă e și 'ntunecată.*

*O cântare de departe i-a lovit încet auzul,
Și ce dulce sună glasul, și ce meșter e cobuzul!
Viersul plin de farmec, însă, bănueli în gând i-adună,
Și-i tot spunē de-o rușine și de-o dragoste nebună.*

*Voevodul se ridică, dă o grabnică poruncă,
Și pe murgu-i ce așteaptă, ca un tinăr se aruncă;
Trece 'n goană luncă și plaiuri pân'la curțile din vale,
Și-acum iată-l, mut și aspru, înaintea ficei sale...*

*Încrunțat, cum răscolește cu privirea prin cămară,
Vede-aveea tot păcatul și rușinea lui amară;
La copilul său de casă nu se uită, — plece, fugă, —
Dar nu-și iartă el odrasla... În zadar e orice rugă.*

— «Vreați tu moartea de săgeată, sau de flintă vreați să-ți fie?...
Poți alege... Ori închisă, ori să-mi arzi în foc de vie,
Și să-mi luminezi durerea». — Giricuța i-se 'nchină,
Și copilă-i zice: «Doamne, lasă-mă să-ți fiu lumină!»

.....
*Limbă de foc o 'ncing, iar Domnul strigă 'nfricoșat: «Iuine,
Unde ești, să-ți stingi iubita, care arde pentru tine?»
Dar din fumul ce-o înneacă Giricuța 'ncet suspină:
«Nu chiema pe nimeni, Doamne; nimeni altul nu-i de vină».*

O. CARP.

RECUNOȘȚINȚA.

*Recunoștința e o floare scumpă
Ce tainică în inimă înflorește;
Dar unii o sădesc doar ca s'o rumpă:
Se mir' apoi că, biata, veștejește.*

I. DARIE.

Din călătoria prin Bucovina și Moldova a păr. Anton Wasniewski

(«ȘESE SĂPTĂMÎNI ÎN RĂSĂRII»; 1846)

(Urmare)

Poporația de acum a Moldovei — față de întinderea țerii, — e foarte puțină, căci de-abia atinge un milion. O alcătuiesc în cea mai mare parte Romîni, dar sînt și mulți Greci și Unguri, Sîrbi și Bulgari, Țigani, dar mai ales Jidani.

Prin orașe, și îndeosebi la Iași, se mai află și mulți Nemți, Francesi și de alte nații, îndeletnicindu-se, supt ocrotirea Consulilor lor, — cu felurite meșteșuguri și cu negoțul. În anii din urmă, chiar și Polonii emigranți caută în număr mare aici adăpostul.

Deși e așa de mică încă poporația, deși industria e încă în leagăn: țara aceasta devine totuși — supt conducerea prințului Sturdza¹ — din ce în ce mai bogată, mai cu samă din pricina negoțului însemnat de vite și grîne cu Austria, Italia, Anglia și Franța.

Religia domnitoare în Moldova e cea greacă ortodoxă. Mitropolitul — cu reședința la Iași — împreună cu episcopii de Huși și Roman, împlinesc — supt obləduirea patriarhului grecesc din Constantinopol — toate afacerile duhovnicești ale Moldovenilor. Clerul ortodox — mai ales cel de rînd — stă îndeobște foarte jos, și se deosebește de popor numai prin darul său preoțesc. Mă întilniam adesea în călătoria prin Moldova cu popi desculți, îmbrăcați numai în cămașă și ȳțari de pînză, cari duceau grîne la Galați. La o înmormîntare mai însemnată în Iași — de se întimplă — se strîng mulți popi desculți și rupți. Luîndu-și odăjdii bisericești, ei se unesc cu alaiul funebru pentru o mică pomană: o luminare, o basmă, pe care — ca și în Bucovina — o poartă până la cimitir, legată de luminare. Cite odată mai capătă cite o colivă sau două, cite unul ori doi colaci, ceva lămii, mere, smochine și stafide. Se întimplă că-l mai poftesc pe preot și la praznic, și atuncea — bucuria lui nu-ı proastă.

Pe lîngă religia domnitoare, toate celelalte religii aũ deplină libertate, și din această pricină în vremea de față se află în Moldova 48.064 de catolici, în cea mai mare parte Unguri, așezați aicea de mult, și ocrotiți de Curtea austriacă. Se află 23 de parohii, întinse fiecare pe cite zece, ba chiar și mai multe zeci de mile. Din timpurile cele mai depărtate, datoriile duhovnicești le săvîrșesc la 80 de biserici și șese paraclise Părinții Franciscani și cițiva preoți de mir, trimeși din

¹ Mihaï Sturdza.

Ungaria pentru Ungurii și Săcuii ce s'au așezat aicea pe vremurile lui Sigismund, regele Ungariei, la anul 1420. Pe dinșii îi ocîrmuiesc patru vicari-decani, aceștia, la rîndul lor, supuși Vicariului și Visitorului apostolic, cu reședința la Iași. Astăzi, vicariu apostolic, e Paul Sardi, episcop de Verona ¹.

Drumul ducea pe un șes necurmat printre sate împrăștiate ici și colo. De cum trecurăm tirgușorul Bucecea, drumul mare apucă la deal. De pe deal ne izbi priveliștea minunată a satului Călinești, cu o bisericuță frumoasă și cu un palat tot așa de frumos, zidit în stil răsăritean. Încă de departe puturăm deosebi o ceată de oameni ce se mișca neîncetat pe lingă niște corturi.

Era o nuntă țigăneasă.

Acești Beduini ai Europei făceau praznicul de cununie supt cer liber, smomind la sine și o parte însemnată a locuitorilor celor mulți ai satului. Greu îți poți închipui priveliștea ce ni-o înfățișează cea gloată pestriță. De o parte stăteau șatrele, ticăite și murdare, iar lingă dinsele ardeau focurile aprinse pe pămînt. Țigancele — negre ca fundul ceaunului — bînd tutun din lulele, gătiau felurite bunătăți pentru masa oaspeților. Dancii — goi pe jumătate, smoliți de arșița soarelui — se zbeguiau veselî cu cîinii. De cealaltă parte se învîrtiau într'un cerc larg, în yeșminte colorate, voioșii flăcăi și fete, bătînd în sunetul muzicei lui zgomotoase, țigănești, hora națională — arcanaua, — pe care o priviau mamele serioase, așezate la o parte. Bulibașa, în șalvarî stacojii, cu fesul pe cap — care păzia rînduiala și bătea tactul cu un buzdugan zdravăn — desăvirșia cea priveliște ciudată.

Țiganii ce locuiesc în Moldova sint împărțiți în șatre — va să zică: comunități — compuse din cîte cinzeci de familii. Fiecare șatră are un bulibașă, care, fiind întărit de Stat, iea asupra-și toate afacerile neamului său țigănesc.

Asemenea Țiganii nomazi am întilnit adesea în călătoria mea prin Moldova. Țiganii aceștia au ajuns aicea pe la anul 1400, supt Domnia lui Alexandru-cel-Bun.

Ar trebui să te mirî de cea miserie mare și tot odată și mare veselie a Țiganilor, de n'ai cunoaște puterea deprinderii cu libertatea rău înțeleasă, care-i face pe dinșii — ca și pe Arab — nepăsători la toate celelalte trebuințe ale vieții. Totuși trebuie să mărturisim că mulți boierî — urmînd pilda Domnului din Scaun — au izbutit să așeze

¹ V. asupra lui, Iorga, *Studii și documente*, I-II. — N. R.

pe moșiile lor mai multe familii de Țigani, și să-i facă bunii plugari, dându-le oarecare libertate.

Curmînd șirul delulețelor acoperite cu păduri, am ajuns pe culmea cea mai înaltă a dealului, de unde mi se înfățișă șesul, lung de mai multe mile, care e în alți ani mănos și roditor, cu pămîntul bun, în timpul călătoriei mele, era uscat de arșița soarelui. În fundul șesului mijiaū Botoșanii cu turnurile înalte. Acest oraș e depărtat șese mile de hotarul Bucovinei. Într'însul am mas peste noapte.

Botoșanii — unul dintre cele mai mari orașe după Iași — se împinzește pe șes larg. El are pînă la 10.000 de locuitori, cea mai mare parte Romîni și Armeni. Are cîteva mii de case, mai mult de lemn, zidite frumos, în stil oriental. Dar am văzut adesea și căscioare sărace, care în loc de geamuri de sticlă aū la ferestre bășici întinse, cu o frîntură de sticlă în mijloc.

Cea mai mare podoabă a orașului acestuia sînt fără indoială bisericile ortodoxe, durate în stil răsăritean, cu turnuri chipoase, acoperite cu tinichea. Am numărat mai bine de zece turnuri.

Vizitînd cartierele orașului, simții o mare bucurie, cînd am zărit aicea și o bisericuță catolică, zidită un an în urmă pe o ridicătură frumoasă. Era tocmai pe sfîrșite. Era răsplata muncii neobosite și a trudelor părintelui Dornseifer, preot din Ordinul Sf. Francisc. P. Dornseifer, vrînd să îndeustuleze trebuințele duhovnicești ale catolicilor de aicea, acum trei ani porni cu Doamne-ajută, în toiul iernei grele, prin Galiția la Viena, spre a strînge cele trebuitoare. Dumnezeu binecuvîntă năzuințele lui zeloase. Căpătă o sumă însemnată de la arhiducele Ferdinand, guvernatorul de atunci al Galiției și de la mitropolii Lembergului, tot așa cite-va sute de florini de la cetățenii aceluiași. În sfîrșit darul episcopilor unguri împlini restul cheltuelilor. Intr'un răstimp de două ani s'a ridicat acest lăcaș al lui Dumnezeu. Iar acum plăcută va fi fără indoială tuturor binefăcătorilor darnici știrea că cu ajutorul lor s'a ridicat la Botoșani biserica — una dintre cele mai frumoase ale Moldovei ¹⁾.

Bucuria negrăită strălucia pe fața cinstului preot, cînd mă petrecea din paraclisul sărac, întocmit într'o odaie obicinuită, în noua și marea biserică, și-mi arăta părțile ei toate. Sufletul lui era plin de acele simțimente plăcute și înalte, care răsplătesc cu bielșug lucrările toate și truda fiecărui păstor rîvnic al sufletelor.

¹⁾ Biserica aceasta a fost sfințită în Septembrie, 1847, de episcopul Sardi cu o solemnitate deosebită, în prezența Botoșenenilor ce s'aū strîns în număr foarte mare.

Stația catolică din Botoșani s'a înființat nu de mult. Mai înainte venia de câteva ori pe an un preot din Iași pentru trebuințele duhovnicești ale catolicilor de aici. Numărul lor ajunge acum la 444. Bine ar fi, de s'ar mai înființa asemenea stație și pentru catolicii de rit grec, veniți aici din Bucovina și Galiția. Și asta e de trebuință cu atât mai mult că Părinții Franciscani de aici sînt în-deobște Italieni sau de alt neam, cari nu vorbesc nici o limbă slavonă.

După noaptea petrecută la Botoșani, unde două inși din familia Strus și-au aflat moartea în lupta Polonilor cu Rominii — 1583 —, am pornit în răvârsatul zorilor spre a ajunge în aceeași zi la Iași, capitala Moldovei, aproape trei-spre-zece mile de Botoșani. Drumul mare prunduit, pe care mergeam, ne ducea la început prin ținuturi muntoase, coperite cu păduri. După vre-o patru cinci mile încetează pădurile și de acolo se întind aproape pînă la Iași stepele nestrăbătute cu ochiul și acoperite cu iarba uscată de arșița soarelui și îngălbenită, ce întristează privirea drumețului obosit. Numai ici și colo se vedea cite un lan de păpușoiu rătăcit în pustiu, iar prin vilcele grădini verzi de harbuji și castraveți ale Bulgarilor și Lipovenilor, cari îi vînd drumeților foarte ieftin. Grădinile acestea se numesc *bulgării* și sînt pentru călători o mare binefacere în aceste ținuturi pustii, unde nu dai de o picătură de apă după aproape o jumătate de zi în arșița nesuferită.

Am și făcut o parte bună din drum, cînd mi se arată în depărtare un puhoiu de colb ca un nour cenușiu ce ca mînat de suflarea vîntului năvalnic își iuțea pașii spre noi — și trecu mai departe ca uraganul.

Era poșta moldovenească.

Am rămas uimit și uluit de priveliștea ce o vedeam întia oară. Doi-spre-zece cai într'un șir de cite două galopau loviți de surugii ce pocniau într'una din puha lungă. Alergau cit puteau mai cu zor, purtînd ca în zbor trăsura cu curierul moldovenesc, acoperită, care se pleca cînd la dreapta cînd la stînga și de abia mai atîngea pămîntul. În acest galop pripit săvîrșesc caii întreaga stație poștală.

Multe am auzit despre poșta moldovenească — renumită pentru iuțea ei — dar n'aș fi crezut nici odată în povestirile acestea, de nu le-aș fi văzut însumi. Se întîmplă adesea — după cum mă asigurau martorii oculari — că dacă în zorul acesta năvalnic cade vre-un cal, poștalionii îl scot pe loc din șirul celor înhămați și alieargă mai

departe fără cea mai mică zăbavă. Se mai întâmplă ca vr'un călător să cază din căruța în zbor și să fie pierdut pe drum. Eū însumi am vorbit cu unul, care a căzut din căruța și a rămas un sfert de milă îndărăt, pînă aū zărit poștalionii lipsa. Nu trebuie dar să te miri că unii iaū la o asemenea călătorie pistoale încărcate, fără gloanțe, ca în cas de trebuință să oprească pe surugiū cu pocnetul descărcăturii.

(Va urmă.)

I. M. ZATLOKIEWICZ.

S O N E T

*Orî cite vorbe rele sã ne iasã
Și-orî cît venin în ele s'ar ascunde,
Ca Venera cînd se ivea din unde
Ești tu de mîndrã, dulcea mea crãiasã.*

*În fericirea noastrã n'or pătrunde,
Și vom zîmbi, cînd clevetirea pasã
Pe lingã noi, șoptind, — și nu ne pasã,
Cã lumea tot aceeași e oriunde.*

*Doar tu altar îmi ești, și'mi ești icoanã
Și dragostea mi-e sfîntã și curatã
Ca floarea neatinsã-a primãverii,*

*Ca și iubirea fãrã de prihanã,
Scãldatã într'a raiului luminã,
Ce-o preamãreaū în zile vechi truveriū.*

ST. O. IOSIF.

S F A T

*Trãind vremelnic pe pãmînt,
Ești prea îndeștãtat de stele —
Dar, suflète, nu-î un cuvînt
Sã nu te 'nnalți pãnã la ele.*

I. D.

VOICHIȚA RADULUI

(Fragment)

ACTUL AL II-lea, SCENA III.

(După Războeni, în iatacul lui Ștefan-Vodă, care, rănit, zace în pat; cei cîțiva boeri din sfatul domnesc s'au retras, rămînînd în scenă: *Domnul și Portarul de Suceava*, mai în urmă intervin: *Doamna Maria, Voichița și Daniil Sihuștriu*).

ȘTEFAN (nemulțumit de răspunsurile boierilor, își varsă supărarea asupra Portarului, credinciosul său).

V'ați deprins cu alte vremuri, umiliți plătind haraciul,
Și acum cînd, de departe, trebuie să'mi vină vraciul
Letinesc... se plîng boierii și norodul că n'au bani!...
Ei!... dar țar'aceasta cine o ținu atîția ani,
De ce însăși stat-a oare?!... Ați ținut'o voi, ori eu?..
Vorbe, vorbe. Eu sunt țara! De-o vrea bunul Dumnezeu
Să mă vindic, aș să curgă bani cumplit și avuție...
Pentru voi mi-am pus eu viața; ce mi-ați dat în schimb voi mie?!..

PORTARUL

Doamne, iartă păcătosul ce-a'ndrăsnit Mariei tale
Să-i vorbească fără'nconjur; dară pusu-m'au la cale
Și boierii și norodul, ispitindu-i, s'aduc vestea
Cum o fi; deci, iartă, Doamne, de grăi-voi toate-acestea:
Nu sunt bani! De sărăcie, nici cenușe n'au în vatră
Bieții oamenî, și prin sate a pustiî dulăii latră;
Boerimea, stoarsă'i iarăși cu moșiile paraginî.
— Nu staî scrise 'n letopisețî vremurî pe mai negre paginî!
Ear de-am pătimit noi toate pentru legea lui Hristos,
Mai virtos, Craiul și Papa, dintre toți aș tras folos.
Gîndesc dar, că pornînd carte, cum de Turci Moldova scapă,
Avem drept a cere Vraciul, de la prea Sfințitul Papă,
Să ni'l dea și fără plată!..

ȘTEFAN (dupre un răstimp, întors din supărare)

Ai grăit cu rost, Portare.

Ai grăit cu rost. De-aceea, am o taină și mai mare
Să'ți încredințez... Ascultă... N'avea grijă, sîntem singurî...
Vin aproape... N'am putere, scuturat cum sunt de friguri,
Să vorbesc mai tare... Apă, vezi pocalul, adu-mi'l.
— Uite-acum aștept să'mi pice cuviosul Daniil.
L'am chemat pe loc să'mi vie... L'am chemat să mă deslege:
Vroi să mă desfac de Doamnă; el cunoaște sfînta lege

Și-o să'mi dee sfat cum trebui despărțenie făcută...
 Tu să cercetezi norodul; — de voi-vor să'l asmută
 Din boieri, îmi dai de veste ca, luînd măsuri în pripă,
 Nu cum-va să intre zarva făcînd țara de risipă.

PORTARUL

O, stăpîne, n'avea teamă!

ȘTEFAN

Am, pe drept cuvînt. Mă'nvinge
 Patima; de și în creștet argintata iarnă'mi ninge,
 Dar cu primăvara, iarna, vecinic s'aū găsit alături
 Și înfrigorat bătrînul peste care pături, pături
 Anii-aū așternut înghețul, simte-a inimei căldură
 Încă'n piept, precum sub sloinri desmorțit isvorul cură.
 — Știi c'avem, aici la curte, de pripas mai mult, ca prinsă
 Pe-a lui Radu-Vodă fată, și simțirea mi-e aprinsă
 Căci, de cînd, rănit în luptă, zac în pat făr'de putere,
 Cine altul de cît dînsa mai aduce-mi mîngiere?
 Cine altul mă veghează? — Neclintită, zi și noapte,
 Impăcîndu'mi suferința cu-ale ei duioase șoapte
 Lîngă mine'î... Da, mi-e dragă, cum nu cred că vre-o dată
 Nicî în primăvara vieței să'mi fi fost mai dragă fată!...
 Intru cît e despre Doamnă; știu, prea știu, cît pătimeste
 — Cînd iubești și tu prea lesne crezi aceluî ce iubește —
 Și îni e mai mare mila! Ce să-î fac? Ce sunt de vină,
 Dacă inima'mi de dînsa într'atît mi-e de străină!
 N'am iubit'o nicî odată. — Cînd trimis-am la Mangop
 In pețit boierii, încă n'o văzusem; dar potop
 Cum păgînatatea iarăși, se învolbura încoace,
 Socotit-am eū că poate într'un chip să putem face
 Și prietenî mai departe, în chiar coasta lor. — Ei, dar
 Mi-a fost dat pe semne mie, să mai beaū ș'acest pahar!
 Căci nu a trecut nicî anul și-a căzut pe veci Mangopul;
 Și ce-a fost pe-atunci o boare, astăzi nu mai e nicî stropul
 De nădejde!... Ce-ași mai spune? Știi pe toate celelalte:
 Că e stearpă, că'i bolnavă... De-ași mai fi tînăr încalte.
 Dar așa, sînt ca ștejarul găunos ce se usucă
 Fără de vlăstarî puternici...

PORTARUL

Dar...

ȘTEFAN

Și viforul m'apucă!

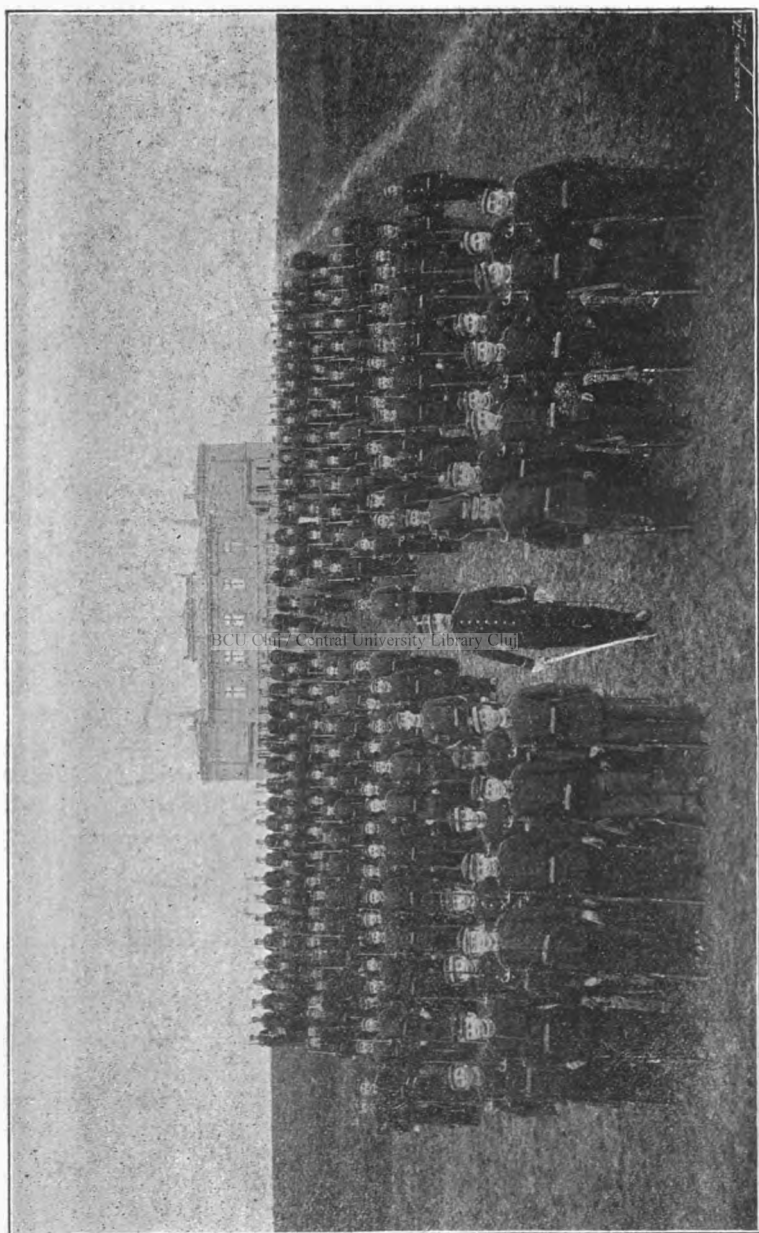
Mă gîndesc — ci totuși, totuși — de Voivodu'mbătrînit

Biserica Trei Ierarhi din Iași.

BCU Cluj / Biblioteca Universitară Cluj

Elevii liceului din T.-Severin.

BCU Cluj / Bibliotecă Cluj

Maica Domnului, ea poate, să se fi milostivit !
 Că Voichița 'nsărcinată, a purces — dar nu de svon —
 La o vreme-așa tîrzie, dăruindu'mi un cocon,
 Semn Dumnezeesc i-acesta, semn Dumnezeesc, portare !
 — Un vlăstar zămislit astfel, dintre două vițe care
 Prigonitu-s'au de moarte, e ca ramul de maslin...
 (inchinîndu-se) Fie'n voia ta, părinte, întru veci de veci.

PORTARUL

Amin !

ȘTEFAN

Și de-acuma la icoană mă tîrăsc, cerșind pe lespezi
 Să mă lumineze.

PORTARUL

Doamna, poți Măria-ta s'o lepezi ;
 Ai tot dreptul, precum zice, chiar în cărți, sfînta scriptură
 Cum-că Abraham pe Sara, fără vre un gînd de ură,
 A îndepărtat de dînsul, iar el s'a apropiat
 Chiar de roaba lui, de Agar și-a fost bine-cuvîntat
 Israel pentru aceasta întru toată seminția...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOAMNA MARIA (îsbucînd)

O năpîrcă 'nveninată, limba putrezească 'ți ție !
 — Ce rău v'am făcut eu vouă, de mă sfișiați boieri
 Oamenî răi, fără de suflet, ce vă tîmeți de muieri?!...
 Nu 'ncerca să minți, știu totul ! Știu, am ascultat la ușa.
 — Nu aleagă-se de-apururi de cît praf, de cît cenușă.

ȘTEFAN (îndepărtînd pe portar)

Sihastru, vezi'l de-a sosit, portare !

DOAMNA MARIA (după ce portarul ese, îagenunchind)

Doamne, cu ce's vinovată, întru ce greșit-am oare ?
 — Pîntecel mieu nevrednic dacă te-a lipsit de prunci,
 Judecă-mă păcătoasa, cruță-mi sufletu'mi de munci !
 Ear de'ți sint așa urită, stavilă de'ți sint în cale...

ȘTEFAN (vrînd s'o imbuneze)

Pentru roabă !

DOAMNA (ridicîndu-se)

Roabă ? Roabă 'i inima Măriei-tale !
 Ești stăpîn atotputernic peste țară, tot norodul

Și boierii ți se'nclină, iar la rîndu'i Voivodul
 El se'nclină unei roabe... unei roabe... O copilă
 Stăpînește Domnul țarei !... Doamne, Doamne, fie-ți milă.
 Fie-ți milă. Hotărăște, mai de grabă dă poruncă,
 De-î cu drept, să măucidă. In vre-o temniță m'aruncă,
 Ori trimite-mă departe, să nu ai de mine știre,
 Mucenică să'mi port crucea în vre-o sfîntă Monastire...
 Să nu știu că'mi ese'n cale, să n'o văd cum mă'njosește ;
 — Cu surîsul ei pe buze, ea e Doamnă, ea domnește,
 Și în fața tuturor, îndrăznește să mă'nfrunte !
 — O să-și facă rîs ca miine și de pletele cărunte
 Ale Domnului, ce viața, din privirea ei albastră...

ȘTEFAN (tăindu-i vorba)

Ei, ce fără șir la vorbă este astăzi Doamna noastră !
 Lasă, lasă, nu-ți mai frînge sufletul cu-așa nimicuri.
 Pentru ce din ochi-ți Doamnă, lacrimile cad în picuri ?
 — Mai cu drept e să porți grija candelii și policandru
 Pentru sfînta zi de miine, că e sfîntul Alecsandru...

(Către Voichița, care intră cu un braț de flori).

Ce-a putut să te orbească, aū ce demon țe-a împins
 Că să calcî orice'n picioare și de capul meu cel niis
 Tu să'ți faci rîs și ocară? — Uite, vroî să știu ce'nseamnă
 Îndrăzneala făr'de margini ce-ai avut să'nfrunți o Doamnă!
 Da, pe-o Doamnă, Doamna noastră, cea din sînge'mpărătesc!

VOICHIȚA (cu sumeție, dar cu prefăcută naivitate).

Cît Măriei-tale 'i dragă, tot pe-atîta o cinstesc.

DOAMNA (într'o ultimă încordare).

Mi-ai înfipt cuțitu'n suflet, împlîntat pănă'n prăsele;
 Dar, Măria-ta, odată, pentru lacrimile mele
 O să'ți ceară socoteala sus în cer... O n'avea grijă !
 Tare-î inima'mî, sărmana, pare că'i turnată'n schijă !
 Eū va las (se reazimă de ziduri, spre a nu cădea).

De-ași putea, Doamne, eū cu mîna mea să-mî stîng
 Flacăra vieței (cînd deschide ușa, laeșire se întilnește cu sihastru la care dă să ingenuncheze)
 Părinte!

DANIIL (ridicînd-o).

Fericiți acei ce plîng.

SCENA IV-a.

(După ce Doamna a eșit binecuvîntată de Sihastru, Domnul face semn Voichiței să-l lase singuri).

DANIIL SIHASTRU și DOMNUL (singuri).

DANIIL.

Din liniștea pădurei, din peștera-mă adincă
Ai pus să mă aducă panțirii. Ce vrei încă?
Ce poate-un biet sihastru, ce pot oare eu face?

ȘTEFAN.

Eu te-am chemat, Părinte, să'mi verși în suflet pace.

DANIIL.

Cu dragoste privește, la el, Mintuitorul,
Pe cel greșit ce 'ntoarce din rătăcirii piciorul.

ȘTEFAN.

Mă spovedesc, Părinte... cuprinsu-ma fiorii...

DANIIL.

În mina celui vecinic sîntem toți muritorii,
— Greșiților tăi, Doamne, ertatu-le-ai și tu
Cum vrei să i se erte greșelele?

ȘTEFAN.

Nu.

DANIIL.

Nu?!

ȘTEFAN.

Dușmanii mei, dușmanii aū fost și sînt ai țării;
Nu eu, fapta lor care-i, i-a dat pradă pierzării.

DANIIL.

Ertarea și blîndeța le crezi vorbe deșarte?

ȘTEFAN.

Eu n'am ucis pe nimeni, am pedepsit cu moarte.

DANIIL.

Dar singur dătătorul de vieți, e 'ndrept s'ardice
Și viețele!

ȘTEFAN.

Părinte, nu 'ntrebî pe Domn ce zice!

— La ciți făcut-am capul să pice supt secure,
 I-am plîns ca om, dar Domnul nu cată să indure.
 Căci, de 'ndura-va Domnul rușine și ocară,
 Rușinea lui se varsă mai neagră peste țară!

DANIIL.

Eū mă întreb atuncia de ce mă chemî: cuvîntul
 Silastrului, nu poate să fie cu pămîntul
 În strînsă legătură. — De altă 'mpărăție
 Vorbîa Mintuitorul!... Eū n'am ce-ți spune ție.

ȘTEFAN.

Ascultă-mă, Părinte: bătrîn făr'de *feciori*,
 De mîna celui vecinic, purtat de atîtea ori,
 Am străjuit moșia, ținut-am crucea sus
 Și-am stat, cu Ștefan Vodă, în scaun nesupus!...
 Într'un tirziū, acuma, cînd toți vechii dușmani,
 Crai și Împărați puternici, de atîția mării ani
 Dorm somnul veciniciî, cel fără dimineață,
 Eū mai trăiesc... dar mine cînd n'oi mai fi în viață?!

.....
 Moldova făr' de mine, se poate ca vre-un prunc
 S-o scoată din țîține, și iartă-mă de-arunc
 Cirtire, dară gura-mî nu poate șede a mută,
 Cînd știū boierii gata asupră-ne s'asmută,
 Și Leși și Turci și Unguri, cum voiū înclide ochi...
 Din căsniciî, o fată avut-am, a Evdochii!
 Dar am avut păcate....

DANIIL.

Toți sîntem păcătoși.

ȘTEFAN.

Am fost robit atîtor perechi de ochi frumoși!
 Și dragostele mele, aiurea legînd rod,
 Ca mîini, din fiecare eși-va un Voivod
 Ce-o strînge iar boierii, deprinși cu rele datini
 Îngenunchînd moșia ca'n vremi, cei doi Mușatinî
 Stăpîni, unu'n Suceava și altul la Vaslui...
 Aū scaunul Moldovei, cui am să-l las eū, cui?
 — S'or ridica, cu toțiî, din plaiuri depărtate,

Prin foc vor trece țara, luptind frate cu frate ;
 Boierii și norodul, lupta-vor piept la piept
 Pentru un drept la care nici unul n'are drept.
 — Și te-am chemat de-aceea, să-mi dai un sfat părinte :
Maria-Doamna 'i stearpă, n'ar fi mult mai cuminte
 Să mă desfac de dinsa ; o altă doamnă, eu
 Să-mi caut, poate astfel, o vrea *El*, Dumnezeu,
 Cu noi ! — Nu-î pentru mine, ci ca să-mi scap moșia.

DANIIL (după o pauză, sentențios).

Un Domn, nu e cu cale să-și lepede soția !
 — De pleacă pilda bună de sus și greu pătrunde,
 O pildă rea străbate ca fulgerul oriunde ;
 Și dacă ea pornește din capul țerei chiar,
 Ce-î mai rămîne atunci să fac' un biet plugar !
 — Dar zic eu, înc'odată, de altă 'mpărăție
 Vorbesc ! — Strângeți boierii cîți ai, o sut'o mie
 Și cere-le lor sfatul.

ȘTEFAN.

Boierii's nestatornici,
 Cu toți jură credință, dar nu se țin datornici ;
 C'am fost silit o iarnă să tai, și făr' de milă,
 Pe Vornicul *Isaie*, paharnicul *Negrilă*,
 Pe Stolnicul *Alexa*, chiar la Vaslui în tirg...
 Cum am făcut cu dinșii, voiți face mai de sîrg
 De-or vicleni boierii ; să nu mai sufle vîntul
 De răsvrătire 'n țară !

DANIIL.

Așa e. Jurămîntul,
 Acela ce se leagă, de-l calcă, zică prea bine,
 Cu capul să-l plătească, cuvine-se orî cine !
 — Și de-î așa ; atunci mă 'ntreb eu, se 'nțelege,
 Dar cel ce jurămîntul nu-l ține către lege ? !
 — Tu, Doamne, vrei aceasta ; și țara ta cea blindă,
 Nu poate să voiască a Domnului osîndă ;
 Nu poate și nu trebui. E drept ca înălțimea
 Domniei neatinsă să fie și mulțimea
 S'aștepte doar porunca să-î dea Domnitorul,
 Al legei, al moșiei și a toate țiitorul !
 — Dar gloata rupe friul și slobodă cîrtește,
 De 'ndată ce chiar Domnul, ca Domn păcătuște.
 Căci, bagă bine samă, mă 'ntorc eu și zic iară :
 Puternic e Voïvodul, atîta doar, prin țară,

Cît vrajba nu se 'ncuibă și-i strinsă legătura,
 Dușmanul nu pătrunde, căci nu pătrunde ura.
 Și eu îți spun că obștea se tulbură, iscoada
 De vrajbă e într'insa, ca mine-o să-i vezi roada ;
 Chiar de-i găsi boierii, supuși, făcindu-ți placul,
 Ai grijă, în coliba-i, de murmură săracul !
 Îndură Moldoveanul, cît altul nu îndură,
 Dar nu 'ndură să calce, un om, sfînta scriptură.
 Întoarce-ți spre el fața și mergi pe dreapta cale
 Și osană cînta-vom cu toți Măriei-Tale !

ȘTEFAN.

Nici nu vroî să știu !... Mulțimea murmură, în urmă tace.
 N'avea teamă, cît norodul singur e, să fii pe pace ;
 Că mulțimea se dă roabă celuia ce-o strînge 'n friu
 Și nu-i gură să nu tacă de-o astupî c'un pumn de griu.
 — O cunosc eu bine, gloata, știu c'o stăpînește frica :
 E cu Vodă de-i mai tare, dacă nu, e cu Vlădica.
 Cerul orîcît de albastru îl frămîntă nori de sgură,
 Și numai un pas, atîta-i, de la dragoste la ură.
 Totul e să nu faci pasul, dacă vrednic nu te simți,
 Căci nebunii cite odată stăpînesc pe cei cumînți !

DANIIL (către cer).

Doamne, 'ntoarce-l Tu, din calea rătăcirilor de-apoi.
 Depărtînd Duhul perzării ;... mîntuiește-ne pre noi.

ȘTEFAN (urmînd).

Îmi vorbiai de legătura dintre țară și Voïvod,
 Și că Domn puternic nu e, decît cel ce prin norod
 Stă în scaun.... Dar obșteniî, nu lăsatu-m'au cu toții !
 Cînd? — La Războeni, cînd țara se zbătea de ceasul morții,
 Și-ajutor n'aveam la nimeni! — Nu rămas-am, singur eu,
 Să țin piept, eu și boierii, s'apărăm pe Dumnezeu ? !
 — Și mă tînguî, că norodul n'o să vadă cu ochi buni
 Fapta mea. Cine-l întreabă? Cin' te pune să mi-o spui ?
 N'am să dau eu socoteală nimănui !

DANIIL.

Măria-Ta!

Eu păstorul, către oaea rătăcită zic așa:
 Te deșteaptă cît e vreme și alungă-ți singur somnul,
 Nu care cumva norodul, deșteptat, s'alunge Domnul !

ȘTEFAN (infuriat).

Înnaintea mea vii astăzi, și'ndrăznești cu-așa cuvinte
Să mă'nfrunți! — Dară ia seama, prea cucernice Părinte!
Prea uitași, sînt Domnul țarei, uns cu mir pe a mea frunte,
Domn, stăpînitor puternic, de la mare pănă'n munte;
Și pe-acela ce'ndrăznește să mă'nfrunte îl prefac,
Fără multă judecată, în țărînă! — Ce vroî, fac!

DANIIL (nepăsător).

Fără multă judecată, da, poți face orî ce vreî;
Dar c'un pic de judecată, nu, nimica face-vei.

ȘTEFAN (a căruî furie ajunge la paroxism).

Iar mă'nfrunți! Ascultă, popo, nu mă fă să'ți tai din limbă!

DANIIL.

Mîna ta nimic nu face, voea Domnului n'o schimbă
Păcătoșii!

ȘTEFAN (vrînd să'l ia de pept, apucă crucea care atîrna la gîtul Sihastrului).

Ah ia seama!

BCCU Cluj / Central University Library Cluj

DANIIL.

Te atingî de sfînta cruce,
Aî învins prin ea. Lovind-o, mîna să ți se usuce.

ȘTEFAN (dezmețit).

Iartă-mă și'ți fie milă, o dumnezeesc sihastru,
Peste care coborît-a, duhul sfînt din ceru-albastru!
Nu mă blestema, Părinte, umilitu-m'am, ascultă
Și mă'nvață, și mă'ndreaptă cu înțelepciunea'ți multă.
Uite-te, plecat-am capul, pocăit în fața ta
Nu mai sînt cuprins de Demon; spune de mă poți erta!?.

DANIIL.

Fătul meu, nu'mî stă'n putință, nici osîndă, nici ertare.
Amîndoî ingenunchia-vom, către tatăl cel prea mare,
Căruia nu'i sînt aicea de cît prea nevrednic slugă,
Și ne-o lumina El poate, ascultînd a noastră rugă.

Sfirșitul actului al II-lea.

GEORGE G. ORLEANU.

EDELWEISS

Sărmană floare pribegită
Pe culmea rece a visării,
Prin munții tăi nu trece nimeni
Ca să te smulgă depărtării.

Prea sus, prea mîndru ți-e exilul,
Și nu vrea nimeni să te chieme,
Să te 'ncălzească cu sărutul
Dorit de-atît de multă vreme.

Dar tu, pe stîncă ta înaltă,
Aștepți în fie-care seară,
Să treacă și să te culeagă
O mână albă de fecioară.

Și te vei ofili pe stîncă
In serî cu adierî încete,
Visînd la trista fericire:
Să mori pe sînul unei fete.

M. PALEOLOGU.

CÎNTAREA DIN URMĂ

De-afară se-aude un greer cîntînd
Jar cînele 'n somnul lui latră,
Staă singur cu capul în mîni, și privesc
Cum pîlpăe focul pe vatră;
La tine 'mî-e gîndul, la tine mereu,
Și 'n farmecul nopților mute
Stingher, simt în mine din nou înviind
Tristețea lubirei trecute.

Sărmanul meu suflet, rămas ne'nțeles
Îl sbuciumă și-azi frămîntarea
Gîndirei răslețe în care-a 'ncercat
De mult să găsească uitarea.
Cînd văd că mai are și-acuma nădejdi
Mă 'nneacă, de multe ori plînsul:
Sînt singurut care-l pricepe din toți
Și plîng, că mî-e milă de dînsul.

Tu singură. poate, puteai să 'nțelegi
Nespusa-î durere, — odată —,
Căci tu mî-ai fost mie iubirea d'întîi
Și singura 'n viața mea toată.
Și dacă iubirea se stinse curînd
Pierind în a vremii vîltoare,
E, poate, fiind-că credința ne-a fost,
Că dragostea noastră nu moare.

Cîntările mele, nimic nu ți-au spus
Jar firul lor, iată-l, se curmă,
Nu poți înțelege firește nici azi
Durerea cîntărei din urmă,
În liniștea nopței, pribeagul tău gînd
Spre tine aș vrea să mă poarte,
Să simți în noianul gîndirilor reci
Pustiul iubirilor moarte.

DINU RAMURĂ.

CRONICĂ

I. Teatru.

D-l Zaharie Birsan, poetul delicat al cîntecelor de iubire și artistul dramatic plin de talent și plin de rîvnă, a luat iarăși toiagul de actor ambulat și a trecut în Ardeal pentru o serie de reprezentații nouă în centrele romînești. D-sa va debuta la *Blaj*, *Sibiu*, *Abrud* etc., apoi în *Banat* și'n părțile *Aradului*. Insemnăm cu mare bucurie că va juca și *Năpasta*, drama atît de puternică a D-lui I. L. Caragiale, precum și frumoasa piesă «*Marioara*» de Carzen Sylva.

Scopul d-lui Birsan este să-și adune mijloace spre a-și continua studiile dramatice în Italia, în școala neîntrecuților maeștri Novelli și Zacconi. Credem că publicul de dincolo îi va da, pentru acest scop, cel mai călduros sprijin, iar conducătorii «Societății pentru fond de teatru român» se vor alătura din tot sufletul acestui sprijin, căutînd să asigure pentru mișcarea teatrală ardeleană talentul incontestabil, munca desinteresată și plină de jertfe, precum și entuziasmul d-lui Z. Birsan, pe care și acei cari l'au nedreptățit odată e vremea să-l prețuiască acum fără nici-o rezervă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II. Reviste.

Convorbirile literare, nr. pentru Octomvre, publică studii istorice de d.d. I. C. Filitti (Incercări de reforme în Muntenia supt Grigore Vodă Ghica 1822—27), V. Pirvan («Salsovia», fragment dint'un studiu asupra Străzii romane la gurile Dunării), N. Dobrescu (Contribuțiuni la istoria bisericii romine în sec. XV: I. Mitropolia Moldovei); un articol important al d-lui Nerva Hodoș despre «Bibliotecile publice libere», articol care a fost presintat ca raport-propunere Ministerului de Instrucție. D. I. Petrovici are un articol de filosofie (raportul între filosofie și religie), iar d-șoara Călugăru și d. A. A. Naum poesi. D-l. G. Bogdan-Duică surprinde lumea cu apărarea călduroasă a șovăelnicilor «*Pași pe nisip*» pe cari d. Eugen Lovinescu, prea bine cunoscutul alergător neobosit pe cîmpiile critice și ale literaturii, îi face cu mult curaj și cu toată zădărnicia. D. Bogdan-Duică, care este și nu pedagog remarcabil, nu numai un istoric literar de prima forță, are slăbiciuni pedagogice pentru «colegul» d-sale... numai în ale școalei secundare și astfel se grăbește a-i da notă mare pentru criticile sale, iar pentru «conduită» — se cunoaște purtarea condamabilă a d-lui Lovinescu față de d. N. Iorga — se 'ndură a-i cinsti, cu unele rezerve, o notă de... «*trecere*». Atît că astfel de note de trecere din prietenie n'au multă trecere nici cînd vin de la un învățat și critic de valoarea d-lui Bogdan-Duică.

Revista noastră, nr. 11, din 15 Octombrie, publică numeroase poezii, între care o traducere excelentă a d-lui H. Frollo după F. W. Weber și un frumos articol biografic al d-nei Constanța Hodoș despre d-șoara Agata Birsescu, al căreia portret în rolul *Medeei* ni se dă.

Neamul Românesc, n-rele dela 19 și 22 Octomvrie, cuprinde ca tot-d'auna prețioase articole și notițe politice care dau cea mai bună orientare și informație asupra vieții noastre publice. Remarcăm un articol, foarte interesant istoricește, despre Francisc Rákóczi și strămoșii săi Gheorghe I-ii și al II-lea, despre luptătorii romini din oastea revoluționarilor lui Francisc și legăturile celor doi Gheorghe cu Domniii romini de pe vremuri. Numărul de la 22 Octomvre publică în frunte un admirabil articol informativ asupra «Dezvălirii statuii lui Alexandri la Iași», bogat în amănunte caracteristice, sigur în judecarea notelor esențiale ale serbării.

Din pricina îngrămădirii de material, voi continua în nr. viitor al revistei articolele despre *Drama lui Eminescu*.

III. Ziare

L'Indépendance Roumaine de Lună, 28 Octomvrie, publică traducerea în franțuzește a poeziei lui Eminescu «Impărat și Proletar». Traducătorul, care iscălește M. S., e de sigur d. Mony Sabin care a mai tradus din Eminescu și a scris despre el în reviste franceze.

* * *

În *Cronica*, nr. din 21 Octomvrie, editorul nefericit al fragmentului dramatic *Bogdan Dragoș* de M. Eminescu încearcă să acopere prin zarva unor expresiuni triviale și necuviincioase neputința desăvârșită de a răspunde la critica ediției sale de contrabandă și de speculă neiertată. Unor astfel de răspunsuri nu li se răspunde nimic. Inregistrez numai făgăduiala și îndrăzneala spiritistului poet de a mai da o ediție—a «Poemelor *inedite*» ale lui Eminescu, fără «note pedante», fără «adnotări greoaie», fără «erudiție *dogmatică*!».—«Nu prefață, *nu studii*, nu documente, *nă batjocură*», vrea poetul spiritist, ci «*la himnuri, himnuri! La epopee, ode! La cugetare și iubire, lumină și căldură!*» Așteptăm cu răbdare și această nouă ediție de originale «himenuri», «ode» și «călduri» ale editorului poet și vom vorbi atunci, iarăși cu *dorez*.

I. SCURTU.

RĂSPUNSURI

G. P. — «Dela strămoși» — trecu la coș.

N. L. «Era odată...» în manuscris și nici-odată în tipar.